

Valtion aluehallinnon uudistus ja ympäristöasiat HE 13/2025 vp

Eduskunnan ympäristövaliokunta

14.3.2025

Lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi

Hallitussihteeri Eeva-Maija Puheloinen

HE valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi: lainsäädäntöhankkeen eteneminen

Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten toimeenpanohankkeet toimivat lainsäädäntöhankkeen rinnalla.

Hallituksen esitys oli laajalla
lausuntokierroksella kesällä 2024

Aluehallintouudistukseen kytkeytyvä YM:n yhden luukun
lainsäädäntöesitys annetaan viikolla 18/2025.

- Lainsäädännön arviointineuvosto on arvioinut esityksen.
- Valtioneuvoston oikeuskanslerinvirasto on ennakotarkastanut esityksen.

HE valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi: lainsäädäntöhankkeen eteneminen

- Esityksen jatkovalmistelu on toteutettu lausuntokierroksella olleen HE-luonnoksen perusratkaisuilla. Muutoksia on tehty lausuntopalautteen ja lainsäädännön arviointineuvoston lausunnon perusteella, mutta niiden laajuus ei ole edellyttänyt uutta kuulemistä.
- Yleinen vaikutelma lausuntokierrokselta on myönteinen tai vähintään varauksellisen myönteinen. Valtion aluehallintouudistusta koskevaa esitystä on pidetty hyvänä ja perusteltuna.
- Hankkeen aikataulu on tiukka. Lakien tulee olla voimassa 1.1.2026. Virastoille tulisi saada ennen toiminnan käynnistymistä valittua johto ja vahvistettua organisaatorakenne, työjärjestykset, pakolliset sopimukset ja palvelut ym.
- Hankkeen ohjausryhmä on 14.1.2025 hyväksynyt esityksen.
- Yhteiskunnan uudistamisen ministerityöryhmä käsitteli esityksen 21.1.2025.

Lähtökohtana hallitusohjelma

Uusi valtakunnallinen virasto

- Kootaan lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät uuteen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon.
- Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden lupaprosessin kautta.

Elinvoimakeskukset

- ELY-keskusten osalta lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille elinvoimakeskuksiin.
- Elinvoimakeskukset ja niiden alueet muodostetaan nykyisten täyden palvelun ELY-keskusten pohjalta lisättynä yhdellä keskuksella turvaamaan ruotsinkieliset palvelut.

Lupa- ja valvontatehtävät

- Vahvistetaan yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoitetaan lupaprosesseja.
- Kehittämisen pääperiaatteena on moninaisuus.

Turvataan

- kielelliset oikeudet
- varautumisvastuiden toteutuminen
- yhteistyö alueellisten viranomaisten kanssa sekä alueellinen läsnäolo ja toimipisteverkosto
- valvonta- ja lupakäytäntöjen yhdenvertaisuus

Uudistus kattaa

4 600 työntekijää

27 virastoa

9 hallinnonalan tehtäviä

330 milj. e virastojen
nettomäärärahoja
vuonna 2024

Uudistuksen perusperiaatteet

Mitä tehdään?

- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) ympäristöasioiden vastuualueen tarkoituksenmukaisia lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä kootaan **uuteen valtakunnalliseen virastoon (LVV)**.
- Muodostetaan 15 ELY-keskuksen pohjalta 10 alueellista **elinvoimakeskusta (EVK)**.

Miksi tehdään?

- Tavoitteena on entistä yhtenäisemmät ja sujuvammät lupa- ja valvontaprosessit asiakkaille ja yrityksille. Palvelut ovat tarjolla aiempaa kattavammin yhdestä virastosta.
- Sujuvoitetaan prosesseja ja palveluja.
- Turvataan palvelujen saatavuus ja viraston kattava alueellinen läsnäolo eri puolilla Suomea.
- Elinvoimakeskusten tavoitteena on luoda monialainen ja vahvempi valtion aluehallinto, joka keskittyy alueiden ja asiakkaiden tarpeisiin. Uudistus parantaa palveluiden tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

Alueellisesta läsnäolosta huolehditaan. Uudistuksen tarkoituksena ei ole muuttaa toimipaikkaverkostoa. Uudistukselle ei ole asetettu omaa säästötavoitetta.

Muutokset ympäristöministeriön hallinnonalalla

Uudistuksessa syntyy selkeä toimivallanjako ympäristötehtävissä Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten välille:

Lupa- ja valvontavirasto vastaa ympäristöllisistä lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävistä

Elinvoimakeskusten tehtävänä on erityisesti ohjelma- ja hanketyöllä vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja parantaa ympäristön ja vesistön hyvää tilaa sekä edistää ilmastotyötä esimerkiksi EU-rahoituksen ja aluekehityksen puitteissa

Muutokset ympäristöministeriön hallinnonalalla: erityisesti lupamenettelyt

- Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoaminen yhdelle valtakunnallisen toimivallan omaavalle viranomaiselle luo edellytykset näiden tehtävien nykyistä asiakaslähtöisemmälle, sujuvammalle, kustannustehokkaammalle ja yhdenmukaisemmalle toimeenpanolle.
- Ympäristöluvitukseen liittyvien toimintojen kokoamisen myötä viranomaisten välisen koordinaation tarve vähenee ja prosessien kehittäminen helpottuu.
- Lupamenettely ja valvonta muodostavat uudessa virastossa ennakko- ja jälkivalvonnan jatkumon yhtenäisenä kokonaisuutena. Valtakunnallisessa virastossa myös käytössä olevia resursseja on mahdollista kohdentaa koko valtakunnan alueella tarpeiden mukaisesti ja joustavasti.
- Valtakunnallisesti toimiva lupaviranomainen mahdollistaisi lupa-asioiden käsittelyn yhdenmukaisuutta käsittelypaikasta riippumatta ja edistäisi ennakoivaa keskustelua lupa-asioihin liittyvistä velvollisuuksista, selvitystarpeista ja reunaehdoista luvanhakijoiden sekä muiden viranomaisten kanssa.

Ympäristötehtävät Lupa- ja valvontavirastossa

- ympäristönsuojelutehtävät mukaan lukien ympäristövahinkojen ja -haittojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät
- vesilain lupa- ja valvontatehtävät
- luonnon monimuotoisuuden suojelun viranomaistehtävät sekä korvausasiat
- ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (YVA) kytkeytyvät tehtävät
- alueiden käytön valvonta ja kunnan alueiden käytön suunnittelun tukeminen sekä rakentamisen valvonta, ohjaus ja rakennussuojelu
- vesien ja merenhoidon järjestäminen ja vesien tilan seuranta
- jätelain mukaiset tehtävät
- ilmastotoimien koordinointi
- yleisen edun valvonta ympäristöasioissa (osastolla myös yleisen edun valvonnan yksikkö)
- muut ympäristöministeriön toimialan erikoistumistehtävät

Ympäristötehtävät elinvoimakeskuksissa

- Elinvoimakeskuksille kuuluvia ympäristötehtäviä ovat
 - luonnon monimuotoisuuden hyvän tilan edistämistehtävät
 - ympäristöhankkeiden toteuttaminen
 - alueidenkäytön, ilmastotyön ja kiertotalouden edistäminen
 - rakennusperinnön hoitoavustukset, öljylämmitysavustukset
 - vesien ja merenhoidon toimenpiteiden edistäminen, neuvonta ja toteuttaminen
 - ympäristökasvatus
- Elinvoimakeskuksille kuuluvat myös mm. vesitaloustehtävät (MMM), lukuun ottamatta LVV:lle osoitettuja vesilain lupa- ja valvontatehtäviä sekä eräitä muita vesilain tehtäviä

Ympäristöasioiden yleisen edun valvonta

- ympäristöosastolla olisi yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö. Yksiköllä olisi itsenäinen puhevalta yleisen edun valvonnan asioissa viraston sisäisissä menettelyissä.
- yleisen edun valvonta kuuluu osaksi viranomaiselle kuuluvia tehtäviä YSL:ssa, LSL:ssa ja VL:ssa sekä nykyisessä ELY-laissa. Lakien mukaisten ympäristötehtävien kokoaminen mahdollistaa resurssien hyödyntämisen yhden lupa- ja valvontaviranomaisen mallissa nykyistä tehokkaammin ja sujuvammin, mutta edellyttää yleisen edun valvonnan järjestämistä asianmukaisesti uudessa hallinnon rakenteessa.
- viraston päätöksenteossa olisi tietyissä tilanteissa kuultava yleisen edun valvontayksikköä. Yksiköllä olisi myös nykyiseen tilanteeseen nähden rajattu muutoksenhakuoikeus viraston ympäristöosaston päätöksiin, mikä viime kädessä takaisi yleisen ympäristöedun huomioon ottamisen päätöksenteossa jatkossakin.
- yleisen edun valvontayksikön muutoksenhakuoikeuden laajuutta rajattaisiin painavan yleisen edun turvaamiseen, lain soveltamisalaan liittyvien merkittävien oikeuskysymysten ratkaisemiseen ja lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseen.
- yleisen edun intressit pystytään tuomaan päätösten valmisteluvaiheessa esille nykyistä sujuvammin, minkä arvioidaan edelleen vähentävän viranomaisen muutoksenhaun kautta tapahtuvaa tarvetta yleisen edun valvontaan. Järjestelyn ei arvioida vaikuttavan asioiden käsittelyaikaan.

Valtion aluehallinnon uudistus luo perustan yhden luukun palvelujen hankkeelle

- Luvituksen sujuvuus vahvistaa Suomen kilpailuetua ja houkuttelevuutta investoinneille – puhtaan talouden murros edellyttää ennakoitavuutta ja toimivia lupaprosesseja
- Uudessa Lupa- ja valvontavirastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen valtakunnallisen kokonaisuuden
- Luvan käsittelyä voidaan tehostaa, käsittelyaikaa lyhentää ja laatua parantaa valtakunnallisen toimivallan, menettelyjen yhdentämisen ja tätä koskevien toimintatapojen sekä lainsäädännön kehittämisen kautta
- Samalla huolehditaan ympäristövaatimuksista, haitankärsijöiden asemasta ja sidosryhmien osallistumisesta.
- **Hallituksen esitys eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetaan eduskunnalle viikolla 18. Esityksellä on talousarviovaikutuksia ja riippuvuussuhde käsillä olevaan valtion aluehallinnon uudistusta koskevaan esitykseen.**

